

29. JUNTAGAILUAK

Atal honetan jaso ditugun juntagailuen zerrendagaz batera, euron erabileraren adibidetzat agertzen izan zaizkigun esaldi eredu batzuk ere emango ditugu.

bata... bestie:

«Anadxa bi euesan, da batak soñue jote ban da bestiek ori jote ban» - (Anaia bi zeuden, eta batak soñua jotzen zuen eta besteak hori jotzen zuen)

«Angarie san, balda bi ipintten sien bata atzien da bestie aurrien, da, makillie baño senduaue ixate san, e? egur bat, sendo samarra, da gantxo moruen, e, euren lekue euken» - (Angara zen, balde bi ipintzen ziren bata atzean eta bestea aurrean, eta, makila baino sendoagoa izaten zen, e? egur bat, sendo samarra, eta gantxo moduan, euren lekua zeukan)

«Bueno busterridxe, guk, e, busterridxeek geunkesan, e, ser bi, narruskuek, e, lusiek, estakitt semat euko besan, bi, ganau bata ta bestie lotzeko» - (Beno buztarria, guk, buztarriak geneuzkan, zer bi, narruzkoak, luzeak, ez dakit zenbat edukiko zituzten, bi, ganadu bata eta bestea lotzeko)

«Berak ipiñi ban arek, a etxie, bata Berris san da bestie Elorridxo, da amen sartu jenerue ta ona pasau gero, ta akabo! inpuestue pagau biarri pes!» - (Berak ipini zuen bark, etxe hura, bata Berriz zen eta bestea Elorrio, eta bemen sartu jeneroa eta bona pasatu gero, eta akabo! zerga ordaindu beharri ere ez!)

batién... bestien...

«Dirue eukenien, batién frontora, bestien, e, Eiberra, bestien probara, bestien bestera, geldittu bes» - (Dirua zeukanean, batean frontoira, bestean, Eibarrera, bestean probara, bestean bestera, gelditu ere ez)

«Batién garidxe ta bestien artue itten dabe» - (Batean garia eta bestean artoa egiten dute)

bañe:

«Kangrejue, politto, es olan asko bañe, erreka txikidxeek ixen dire onek eta, baye erreka garbidxeek» - (Karramarroa, polito, ez hola asko baina, erreka txikiak izan dira hauek eta, baina erreka garbiak)

«Katietan anakak lotute tirri-tarran, tirrin-tarran da etorte siela gabien bañe, esosten billurrik emoten nei orrek gauşok, enas ixen billurtidxe» - (Kateetan bankak lotuta tirri-tarran, tirri-tarran eta etortzen zirela)

gauean baina, ez zidaten bildurrik ematen niri gauza horiek, ez naiz izan bildurtia)

«Klase asko da amen bertan be, aurten be il yau bat, e, subi onek suba berdiok, aundidzek, d'orrek benenoik estekela esaten dabe, bañe estakitt» - (Mota asko dago bemen bertan ere, aurten ere hil dugu bat, suge hauek, suge berdiok, handiak, eta horiek pozoirik ez daukatela esaten dute, baina ez dakit)

«Lelengo eruate san olan, e, sera kamiseta morukue, mariñerie da aren goikue bañe gero, ixurras, bueltan, gerridxen formie gomie sartu gerridxen tamañuen, da gero bueltan, e, seras» - (Lehenengo eroaten zen bola, zera kamiseta modukoa, marinera eta haren goikoa baina gero, izurragaz, bueltan gerriaren forma goma sartu gerriaren tamainan, eta gero bueltan, zeragaz)

«Liekie, bai baye ori, erosi bixate san da dirue nun egon ba erosteko?» - (Lika, bai baina hori, erosi behar izaten zen eta dirua non egon ba erosteko?)

«Seoser ba ansueluek eruten gendusen, ansuelo txikidxe pe, baye orrek sien, e, neguen eruten gendusenak» - (Zer edo zer ba amuak eroaten genituen, amu txikiak ere, baina horiek ziren, neguan eroaten genituenak)

Juntagailu hau esaldi osoaren amaieran kokatuta ere erabiltzen da:

«Gu be pillo bat giñen da, dana liñuena bañe» - (Gu ere pilo bat ginen eta, dena liboarena baina)

«Aspidxen burdiñesko ser bat, oingo moruko molleik es bañe» - (Azpian burdinazko zer bat, oraingo moduko moilarik ez baina)

«Astue beti euki u guk len bañe» - (Astoa beti eduki dugu guk lehen baina)

be:

«Oneaittik erun giñeike jatekue be» - (Honegatik eroan genezake jatekoa ere)

«Oinñ amen be bai one pe edertxuk eitte ittu, ederrak ein be gañera» - (Orain bemen ere bai honek ere edertxoak egiten ditu, ederrak egin ere gainera)

«Berdie da lora gorri batek urtete otza, poli politte da bera be politte da, suabe suabie» - (Berdea da lora gorri batek irteten dio, polit-polita da bera ere polita da, suabe-suabea)

«Botika pe esaten dabe botikie be asko soluetan da, ortue dauen lekuen da, bañe nik pentzetot, e, jatekoik esak iguel gedxa galduko bala» - (Boti-

ka ere esaten dute botika ere asko soroetan eta, ortua dagoen lekuan eta, baina nik pentsatzen dut, jatekorik ezak beharbada gebiago galduko zuela)

«Bueno begire jarri be eska eiñ orretako, txoridxei tte olan» - (Beno begi-jarri ere ez gara egin horretarako, txoriei eta hola)

«Amen be beuen, aridxe ittekue be» - (Hemen ere bazegoen, baria egitekoa ere)

be bai:

«Soidxe ta ba, soidxe izaten san, e gero, goldiek etate bana be bai, soidxe» - (Zobia eta ba, zobia izaten zen, gero, goldeak ateratzen zuena ere bai, zobia)

«Oitura sarra da elorridxe, bentana gustietan, da serien, entradako atien be bai» - (Obitura zabarra da elorria, leibo guztietan, eta zerean, sarrerako atean ere bai)

«Txirtxilluek esate akuen be bai, gure amamak eta txirtxilluek esate ben» - (Zirtziluek esaten zitzaien ere bai, gure amamak eta zirtziluek esaten zuten)

«Estot sekule olan ukusi, askonarrrik nik, baye ibili bai, e? ibili badabix, oin be bai» - (Ez dut sekula bola ikusi, azkonarrrik nik, baina ibili bai, e? ibili badabiltza, orain ere bai)

«Olluek ibillte sien an ganien, kanpuen be bai, bañe an ganien be bai, orduen ollo satzik eseuen gurien se eitte ben, e, satzen ganera, bedxen satzen ganera» - (Oiloak ibiltzen ziren han ganean, kanpoan ere bai, baina han ganean ere bai, orduan oilo satsik ez zegoen gurean ze egiten zuten, satsaren gainera, behien satsaren gainera)

«Amen estot, e, askonarrrik estot nik, e, gure soluetan, e, estot sekule olan ukusi, askonarrrik nik, baye ibili bai, e? ibili badabix, oin be bai» - (Hemen ez dut, azkonarrrik ez dut nik, gure soroetan, ez dut sekula bola ikusi, azkonarrrik nik, baina ibili bai, e? ibili badabiltza, orain ere bai)

be es:

«Da or juen da kastillanue maixue ta guk eskeuntzen, e, aittu be eseben eitten esateko, gausa batzuk, bañe gero denporias bakixu, sartu giñesan» - (Eta hor joan eta Gaztelakoa maisua eta guk ez genion, aditu ere ez zuten egiten esateko, gauza batzuk, baina gero denboragaz badakizu, sartu ginen)

«Erleye pestabe itten or abidxeik esaten da, esan gure dau ba jente txarra dauela ero» - (Elaiek ere ez dute egiten hor habiarik esaten da, esan gura du ba jente txarra dagoela edo)

«Ermandadie pagau eitte osu bañe ba, pagau bes gausa andiik bañe kobrau bes» - (Ermandadan ordaindu egiten duzu baina ba, ordaindu ere ez gauza handirik baiña kobratu ere ez)

«Es! aparte! sekule bes mutillekin, keba! gu nesken eskolan» - (Ez! bereiz! sekula ere ez mutilekin, bai zera, gu nesken eskolan)

«Gelie be etxatan gustetan, kuartue gustau, kuartue gustau te gelie esan biar» - (Gela ere ez zitzaidan gustatzen, kuartua gustatu, kuartua gustatu eta gela esan behar)

baitte... be:

«Eta uste dot lena be eraitte sala baitte nabue eta beste jenero batzu pe sulora» - (Eta uste dut lehenago ere ereiten zela baita arbia eta beste gauza batzuk ere zulora)

esta... be:

«Askotan esan eoten esta astiri pe erretiretako ba, erresaue san ba pillo batzuk eiñ, mutxur batzuk ein eta ba, mutxurrek» - (Askotan ez zen egoten ezta astirik ere erretiratzeko ba, errazagoa zen ba pilo batzuk egin, mutxur batzuk egin eta ba, mutxurrak)

bai... bai...:

«Amenguek txikitxuauek die, bai ales eta bai lekas be» - (Hemengoak txikitxoagoak dira, bai alez eta bai lekaz ere)

«Oiñ, e, askenengo urtietan esta erremolatxarik eta olan eraitten, e, sera, ganauei emoteko, bañe sasoi baten bai, bai gordiñik eta bai egositte, sera, emote akon» - (Orain, azkenengo urteetan ez da erremolatxarik eta bolan ereiten, zera, ganaduari emateko, baina sasoi baten bai, bai gordinik eta bai egosita, zera, ematen zitzaion)

«Bai erropakuei tte bai egurrekuei sitze esate otzau» - (Bai arropakoari eta bai egurrekoari esaten diogu)

be bai... be bai...

«Urune apur bat gurien beti, talue itteko be bai, da artue eitteko be bai» - (Irina apur bat gurean beti, taloa egiteko ere bai, eta artoa egiteko ere bai)

barres:

«Gero soloako obie da, bestelan, bestie erute osu segidxen, da euskidxek sikatzen dau segiduen, arro eote san, soluen ganien botata arro arro da, euskidxek sikatu, bestie barres pegau eitte akon lurrei, beste gausa bat da» - (Gero sororako hobe da, bestela, bestea eroaten duzu segidan, eta

eguzkiak sikatzen du segituan, barro egoten zen, soroaren gainean bota-ta barro-barro dago, eguzkiak sikatu, bestea barrez itsatsi egiten zitzaion lurrari, beste gauza bat da)

«Birie amaitzen da barres an» - (Bidea amaitzen da berriz han)

«Guk gendukena, olan puntatik eldu te balansie, estakixu? txiki txiki bat, bañe fiñe pisue! beste batzuk barres eukesan, e, olan epini, olan mostradorien eukesan lekuen» - (Guk geneukana, hola puntatik heldu eta balantza, ez dakizu? txiki-txiki bat, baina fina pisua! beste batzuek berriz zeuzkaten, hola ipini, hola mostradorean zeuzkaten lekuan)

«Oin be bai igual an gordeta euko dabes lengo sarrak orrek eta, de koltxori barres oin selan estauen lanaskoik, bier bes» - (Orain ere bai behar-bada han gordeta edukiko dituzte lehengo zabarrek horiek eta, eta koltxoiari berriz orain zelan ez dagoen artilezkorik, behar ere ez)

ero:

«Ordun jakingo ben ba, maixuen bat euen ero, abariek ero, inok estakidxen amen, danak euskeras eitte ben» - (Orduan jakingo zuten ba, maisuren bat zegoen edo, abadeak edo, inork ez zekien hemen, denek euskaraz egiten zuten)

«Ori geu, e, eskertidxe ixen ero eskumetidxe ixen igual» - (Hori geu, ezkertia izan edo eskumatia izan berdin)

«Ori neguen eitten san, e, sagar errie, ero ogidxe tostau, da, sartu, arda berotu te asukerie be bai» - (Hori neguan egiten zen, sagar errea, edo ogia txigortu, eta, sartu, arda berotu eta azukrea ere bai)

Esaldi osoaren amaieran ere ager daiteke:

«Ori solittuendako bai, oridxotan bigundu, da olan, e, saldarrak ero» - (Hori zolittuentzat bai, oliotan bigundu, eta hola, zaldarrak edo)

ero ... ero:

«Gero bai, gero beratute emon, e, salmuerie eo esate akona, piper autzas ero seras, ero piper, txoriseruen, e, seras da, binagrie ero estait ser eitte akon, eitte ben ser masa bat, d'axeas egosi, da gero, eskei, ta sayeskidxe pe inos bai» - (Gero bai, gero beratute eman, salmuera edo esaten zitzaiona, piper hautsagaz edo zaragaz, edo piper, txorizeroaren, zera-gaz eta, ozpina edo ez dakit zer egiten zitzaion, egiten zuten zer ore bat, eta harexegaz egosi, eta gero, eskegi, eta saibeskiak ere inoiz bai)

«Arek erabagitteben ero, tratante bati eskiñi, ero ermandarara emon ero» - (Haiek erabakitzen zuten edo, tratulari bati eskaini, edo ermandarara eman edo)

-Ausnar espada, a geldi esta sekule be, ausnar espada ba, miñas mis-
kauko dau ero au bei au ero ormie, ero - (Hausnar ez badago, hura
geldi ez dago sekula ere, hausnar ez badago ba, mihiagaz miazkatuko
du edo bebi bau edo borma, edo)

-Bueno, e, ganaue setarako dan, busterrireko ixen ero esnerako ixen ero,
ero okelatzeko ixen ero, ba or be aldie dau - (Beno, ganadua zertarako
den, buztarrirako izan edo esnerako izan edo, edo, okelatzeko izan edo,
ba bor aldea dago)

ala:

-Inusentadie eraittie, al dosuen danai, bai, oin be esta ala ori? oin be,
len gedxa iguel ongo san oin baño - (Inuzentada eragitea, abal duzuen
denei, bai, orain ere ez da ala hori? orain ere, leben gebiago beharbada
egongo zen orain baino)

-Or landak emote otzesan, e, pastoriei, da pastoriek etorte sien, eukitte
besan ba, nik estai nos etorte sien udegonien ala estakit nos baño - (Hor
landak ematen zizkieten, artzainei, eta artzainak etortzen ziren, eduki-
tzen zituzten ba, nik ez dakit noiz etortzen ziren udagoienean ala ez
dakit noiz baina)

-Orduen, e, amentxe euen, nos egon san, e, untxe dala urte bi ala iges,
urte bi, esta? - (Orduan, bementxe zegoen, noiz egon zen, oraintxe dela
urte bi ala iaz, urte bi, ezta?)

-Sei ala estakitt amar sien ba ipiñi tte, bota kanikie gora ta buelta, lepo
ta suloka - (Sei ala ez dakit hamar ziren ba ipini eta, bota kanika gora
eta buelta, lepo eta zuloka)

es... es...:

-Amen be bai, amen be bai beste batzuk eukitten dabe olan, amen,
amen atzien moruen, amentxe koroitxue, da aori esin ixaten da susen-
du es batera ta es bestera - (Hemen ere bai, hemen ere bai beste batzuek
edukitzen dute hola, hemen, hemen atzean moduan, bementxe koroa-
txoa, eta haori ezin izaten da zuzendu ez batera eta ez bestera)

alan da gusti be

-Alan da gusti be, nik txikitten eta ikusitte eta ba! bueno! sarritten ixa-
ten san ba, al dan moruen or gaur ona badak eta bixar estakit ser ero ife-
rrak joten badau uda partien iferrak joten dabenien denpora segur-
txuau eoten da, esta? - (Hala eta guztiz ere, nik txikitan ikusita eta ba!
beno! sarritan izaten zen ba, abal den moduan hor gaur ona bazagok
eta bibar ez dakit zer edo iparrak jotzen badu uda aldean iparrak jotzen
duenean eguraldi ziurtxoagoa egoten da, ezta?)

«Beste asko ba ero beres asikuek ero, bere sasoi maten sera urre ixenikuek eta sainyu eta gero abandonaute geatu dienak da alan da gusti be emoten dabenak, sera, frutue» - (Beste asko ba edo berez hazikoak edo, bere sasoren baten zera burra izanikoak eta zaindu eta gero bertan behera utzita geratu direnak eta bala eta guzti ere ematen dutenak, zera, fruitua)

«Inguruen etxe bat euen, kaleko etxie san, bañe alan da gusti be baeukesan iguel ganau bi ero iru» - (Inguruan etxe bat zegoen, kaleko etxea zen, baina bala eta guztiz ere bazeuzkaten beharbada ganadu bi edo biru)

«Arek danak kendu geuntzesan da, masias artu, txikidxaek, bañe alan da gusti be, beste tellak baño aundidxauek» - (Haiek denak kendu genizkion eta, masagaz hartu, txikitxoagoak, baina bala eta guzti ere, beste teilak baino handiagoak)

eta:

1. kopulatiboa:

«An ote san olako abarketero bat, da ari eroste notzan beti» - (Han egoten zen holako abarketeru bat, eta hari erosten nion beti)

«Itxiotzan bisikletie berai, ta bera etorri san bisikletan» - (Utzi zion bizikleta berari, eta bera etorri zen bizikletan)

«Ona etorri die ta emen geatu die» - (Hona etorri dira eta bemen geratu dira)

«Orduen, e, sera, sardie esate geuntzen, e, sera sartu, da kargau burdixe» - (Orduan, zera, sarda esaten genion, zera sartu, eta kargatu gurdia)

«Amen erderie sartu da bai asko, d'orrek galdu ein yie danok» - (Hemen erdara sartu da bai asko, eta horiek galdu egin dira denok)

2. kausala:

«Eruixu guardasola euridxe itteko itxurie deko ta» - (Eroan ezazu goardasola euria egiteko itxura dauka eta)

«Banoye berandu da ta» - (Banoa berandu da eta)

«Onei etxake kantau olakoik eta» - (Hauei ez zaie kantatu bolakorik eta)

«Ortxe bertan das eskolak oin be, lenguen segidan einye da ta» - (Hortxe bertan dagoz eskolak orain ere, lehengoan segidan eginda dago eta)

«Baso beirik eskenduen euki sekule, kortan euki gendusen beti, da kortakuek esin yau jan, esin yau arrapau, lotute da ta» - (Baso behirik ez genuen eduki sekula, kortan eduki genituen beti, eta kortakoak ezin du jan, ezin du barrapatu, lotuta dago eta)

nai:

«Aldie aundidxe, e, ba, estie ondo ibiltten, ikasi artien beintzet, batzuk balio dabe bateako nai besteako, or be ba, futbolistak esker eskumak batzuk deke ta beste batzuk eskertidxe die, ba ganauek igual igual deko ori» - (Aldea handia, ba, ez dira ondo ibiltzen, ikasi artean behintzat, batzuek balio dute baterako nabi besterako, hor ere ba, futbolariak ezker eskumak batzuek daukate eta beste batzuk ezkertiak dira, ba ganaduak berdin-berdin dauka hori)

«Baitte bedarra ebaten nai, e, garidxe erretiretan, jotzen be bai, gari jotzen be, gari jotzen, e, onen aittitte, onen neskionen aittitte gurera etorte san, gu orrenera jute giñen» - (Baita belarra ebakitzen nabi, gariak kentzen, jotzen ere bai, gari jotzen ere, gari jotzen, honen aitaita, neska honen aitaita gurera etortzen zen, gu horienara joaten ginen)

seiñ... seiñ...:

«Sein asto gañien saltoka, seiñ ,e, ba saman, sein burtaunen puntan, ankorkillo» - (Zein asto gainean saltoka, zein, ba saman, sein burteunaren puntan, bankorkilo)

«Kanpora sein barrure, batzuk ba, barrurutz, beste batzuk kanporutz, esibako ganaue» - (Kanpora zein barrura, batzuk ba, barrurutz beste batzuk kanporutz, bezibako ganadua)

ostien:

«Da garidxe ba diferente ereitten da ala? artue da ereitten dana, sulora, sulora batzuk eta ostien irran be bai» - (Eta garia ba desberdin ereiten da ala? artoa eta ereiten dena, zulora, zulora batzuek eta ostean irran ere bai)

«Gedxena gari eraitteko ladxetan, ostien, labrau eitte sien, artue, nabue» - (Gebiena gari ereiteko laietan, ostean, landu egiten ziren, artoa, arbia)

ostera

«Amen oitturie, egosteko oitturaik esta, gurien beintzet, da ostera alde-menetan beti» - (Hemen obitura, egosteko obiturarik ez dago, gurean behintzat, eta ostera aldamenetan beti)

«Busterri bakarras be bai, bakarras, arto bittartie jorrazteko, bañe gero ostera parejientzako burdiñarie» - (Buztarri bakarragaz ere bai, bakarragaz, arto bitartea jorrazteko, baina gero ostera parearentzat burdinarea)

«Onen etxien ostera uras» - (Honen etxean ostera uragaz)

«Aurten, e, ostera, ba kriston eskabiriek euki ttuk eta etxuek euki aurtengo, arbolaik» - (Aurten, ostera, ba kristoren eskabideak eduki dituk eta ez ditek eduki aurtengo, arbolarik)

ostantzien:

«Dana jan biosu ostantzien txikixe geldittuko sa» - (Dena jan bebar duzu osterantzean txikia geldituko zara)

«Bai tte ori paskuaskue itte banai txantela emote otzen, ta ostantzien txantelik eseban eukitten» - (Bai eta bazkoagazkoa egiten zuenari txartela ematen zioten, eta osterantzean txartelik ez zuen edukitzen)

«Astien iru lau bat bider busti ein biar ostantzien es loraik eta es inguruik, au da, neguen be epela da, e?» - (Astean biru lau bat bider busti egin bebar osterantzean ez lorerik eta ez ingururik, hau da, neguan ere epela da, e?)

«Logure danien da ostantzien gogo eskastxuaue ero dauenien da be bai» - (Logura denean eta osterantzean gogo eskastxoagoa edo dagoenean eta ere bai)

«Ori, segurue, seguruek, orrek, e, ba, pagaten badau baukosu ta ostantzien es, e, ostantzien etxe erre batzen ibiltten da amen» - (Hori, segurua, seguruak, horiek, ba, ordaintzen badu badaukazu eta osterantzean ez, osterantzean etxe erre batzen ibiltzen da bemen)

bañe ostantzien:

«Gure jaunaz etorte sanien, monagilluas be bai, bañe ostantzien, e, seraas, bañe gure jaunaz etorte sanien monagilluas» - (Gure jaunagaz etortzen zenean, meza-mutilagaz ere bai, baina osterantzean, zeragaz, baina gure jaunagaz etortzen zenean meza-mutilagaz)

«Ni neuk ikusi ttuasenetan, bueno erropak eta bai, bajillie ta, orre pai bañe ostantzien, e, oiñ, baserridxetan bakixu selan, e, goruekin ye juete sien» - (Nik neuk ikusi ditudanetan, beno, arropak eta bai, ontziteria eta, horiek bai baina osterantzean, orain, baserrietan badakizu zelan, goruekin eta joaten ziren)

«Ori bai, bañe ostantzien gaixuekana be bai, monagillue txiliñe joten, juete sien ba, abadie seras sertute» - (Hori bai, baina osterantzean gaixoengana ere bai, meza-laguna txilina joten, joaten ziren ba, abadea zeragaz zertuta)

ero ostantzien:

«Etxien eongo da ero ostantzien tabernan» - (Etxean egongo da edo osterantzean tabernan)

«Botate otzesu oixe kipulie ta, berak botaten daben ure sikatzen doyenien, tomatie bota, da, gero ardau suridxe ero koñaka ero bota da, gero, e, piper sikue be bai tte, saldie euki, ero saldie okelierna ero ostantzien berakatzas ta saldie einye ipiñitte, bota ta antxe, da, txorisue ta pernille

be sartenien buelta bat emon» - (Botatzen diozu kipula horixe eta, berak botatzen duen ura sikatzen doanean, tomatea bota, eta, gero ardaur zuria edo koinaka edo bota eta, gero, piper sikua ere bai eta, salda eduki, edo salda okelarena edo osterantzean berakatzagaz eta salda eginda ipinita, bota eta hantxe, eta, txorizoa eta pernila ere zartaginean buelta bat eman)

bestela/bestelan

«Orrek gausok esiñ ein len, esiñ eiñ, bestelan gogoaitti bai, bañe esiñ eiñ» - (Gauza horiek ezin egin leben, ezin egin, bestela gogoatik bai, baina ezin egin)

«Bai aginkadie bañe ogigastaye, suk, e, olantxeik, e, nonbaitten bedarrartien egon da eskuekiñ ebatu ero eitten espatzesu, e, bestelan nun sertu bi osu se arek martxau eitten dau» - (Bai baginkada baina ogigaztaia, zuk, bolantxerik, nonbait belarrartean egon eta eskuekin oratu edo egiten ez badiozu, bestela non zertu behar dizu ze hark ihes egiten du)

«Gero soloako obie da, bestelan, bestie erute osu segidxen, da euskidxek sikatzen dau segiduen, arro eote san, soluen ganien botata arro arro da, euskidxek sikatu, bestie barres pegau eitte akon lurrei, beste gausa bat da» - (Gero sororako hobea da, bestela, bestea eroaten duzu segidan, eta eguzkiak sikatzen du segituan, barro egoten zen, soroaren gainean botata barro-barro dago, eguzkiak sikatu, bestea barrez itsatsi egiten zitzaion lurrari, beste gauza bat da)

«Kortie danendako, bai, oin bere lekue, baten lekue, estakitt, baten lekue, etxat akordauko, bestelan, e, danendako, lokal bat, ba kortie» - (Korta denendako, bai, orain bere lekua, baten lekua, ez dakit, baten lekua, ez zait gomutatuko, bestela, denendako, lokal bat, ba korta)

«Arratoye bai, arratoyek, e, ba paño gedxa klasiek, neuk esautu ittut, len gañera ganbaran esa otzutena, etxe arratoyek esate akuen illunauek sien arek, baltzauek, bestelan arratoye gorridxaue ixaten da» - (Arratoia bai, arratoiak, bat baino gebiago motak, neuk ezagutu ditut, leben gainera ganbaran esan dizudana, etxe arratoiak esaten zitzaien ilumagoak ziren baiek, beltzagoak)

ainbeste .... ese

«Ainbeste jente batu san ese, orduntxe berotu sien, San Martiñen probalekue itteko, da orrexek, Salduko Plasan ein san probiek ekarri eban San Martingo, karrejue ittie» - (Hainbeste jende batu zen eze, orduantxe berotu ziren, San Martinen probalekua egiteko, eta horrexek, Salduko Plazan egin zen probak ekarri zuen San Martingo, karrajua egitea)

se:

«Bueno ollo satza, e, oiñ, se gurien ollo satza ba, etzan egon sekule, bañe ori leku batzutan eongo san, ollo satza, e, ona da» - (Beno oilo satsa, orain, ze gurean oilo satsa ba, ez zen egon sekula, baina hori leku batzuetan egongo zen, oilo satsa, ona da)

«Da a bai peligrosue dala, ankak eta jakiñ ein bi da piskat, se bajatzen danien bera, ba dou! joten dau beye, da suk ankak, e» - (Eta bura bai arriskutsua dela, hankak eta jakin egin behar da pixka bat, ze baxatzen denean behera, ba dou! jotzen du behea, eta zuk hankak, e)

«Garidxe, orduen be itten genduen orduentxe atzenengo urtiek ixengo sien, se aittek kalien eitte ban bierra ta morroi bat eukitte genduen da» - (Garia, orduan ere egiten genuen orduantxe atzenengo urteak izango ziren, ze aitak kalean egiten zuen beharra eta morroi bat edukitzen genuen eta)

«Bañe albatie san, e, gu bixi giñena, se gu, frentien eskiñen bixi, base-rridxe frentien deko, e, etartie, eta an bixi sien bi, da, gu bixi giñen, e, albatien» - (Baina albatea zen, gu bizi ginena, ze gu, aurrean ez ginen bizi, baserriak aurrean dauka, etartea, eta ban bizi ziren bi, eta, gu bizi ginen, albatean)

«Amairu es genduesen ipiñiko se amairu beti ixen da amen numero txarra» - (Hamabiru ez genituen ipiniko ze hamabiru beti izan da bemen zenbaki txarra)

Esaldi osoaren amaieran ere ager daiteke, edo beronen aldakia den «ese»:

«A bai ainbeste gausa, esatakes umiei se» - (A bai hainbeste gauza, esaten zaizkie umeei ze)

«Sakona, sakona, esta? bai, baltza, illum illunek, ba ari estotze, estakitt selan esate otzen ari, ainbeste katxarro euesan ordun ese» - (Sakona, sakona, ezta? bai, beltza, ilun-ilunak, ba bari esaten diote, ez dakit zelan esaten dioten hari, hainbeste katxarro zeuden orduan eze)

se ostantzien:

«Amen ipiñi bi ot se ostantzien esta lekuik» - (Hemen ipini behar dut ze osterantzean ez dago lekurik)

«Bañe atzien, e? se ostantzien, e, eraiñ ye, atze atzien, pli-pli, pli-pli, te ya sendotzen sendotzen, sendotzen joten da» - (Baina atzean, e? ze osterantzean, erein eta, atze-atzean, pli-pli, pli-pli, eta ja sendotzen sendotzen, sendotzen joaten da)

se bestela:

«Ori apartau eitte akon se bestelan garidxe paño inyar andidxaue artze ban» - (Ori apartatu egiteñ zitzaien ze bestela gariak baino indar bandiagoa hartzen zuen)

se... eta:

«Ganausaiñ ibili biar ixaten senduen, da ganaue sainyute ure eran eraiotzasue? se etxien be eseuen ordun urik eta» - (Ganaduzain ibili behar izaten zenuen, eta ganadua zainduta ura edan eragin diozue? ze etxean ere ez zegoen orduan urik eta)

«Artik arri bat or, se or, e, sekuleko aldarra dak eta» - (Har ezak barri bat, ze hor, sekulako aldarra zagok eta)

«Es, da gañea kotxien be etxoat ekarri se neuk etxoat ekarri neure kotxietan» - (Ez, eta gainera autoan ere ez diat ekarri ze neuk ez diat ekarri neure autoa eta)

segaittik ese:

«Neguko San Andres egunien, kanpora eskondute dauesen seme alabak, etorte sien ba mesie etaratzera, segaittik ese eurek euesen lekuen ba, domu santu egunien da ba, an eukitte ben euren erridxen da arek danak etorten die» - (Neguko San Andres egunean, kanpora ezkonduta dauden seme-alabak, etortzen ziren ba meza ateratzera, zergatik eze eurak zeuden lekuan ba, domu santu egunean eta ba, ban edukitzen zuten euren berrian eta haiek denak etortzen dira)

«Da seaittik ese asko kosteta dana da ba, itxi ebesan bertan» - (Eta zergatik eze asko kostatzen dena da ba, utzi zituzten bertan)

«Geuk pasau au serik aundiñe, seaittik ese bakixu ser san a?» - (Geuk pasatu hau zerik handiena, zergatik eze badakizu zer zen bura?)

